

Kétperces történet
/Örkény-prafrázis/

Árvándi Béla, a sumákológiai tanszék nagyreményű ifjú gyakornoka, másodállásban munkásőr és szellemi kisebbségi, ma délben az egyetem impozáns ebédlővé átalakított szenespincéjében a forró leves kanalizatása közben, a hosszú szálú tészta, sárgarépa, zeller és egyéb zöldségdarabkák közt kiséssel meglepődve vette észre a napi sajtó egyik friss híradását. Árvándi Béla, a középpolgári családból származó értelmiségi nem akadt fenn ezen a jelenségen. Szülei, szűkösebb időket is megélt tapasztalattal leszokatták arról, hogy válogatós legyen. Az amugy sem csordültig mért tányér levest továbbkanalizatva - ő, a tipikus fogyasztó - összekötve a kellemest a hasznossal, nyomban hozzálátott, amugy melegében, az ujsághír elolvasásához. Meg kell jegyeznünk, hogy Árvándi, a nagyreményű gyakornok munkakezdés előtt, a neki járó hivatalhelység fél íróasztalyi területén rendszeresen átolvassa az aznapi sajtótérmet, többnyire a reggeli: egy kifli és némi tejtermék elfogyasztásával egyidőben. Így volt ez természetesen a mai napon is, ám a forró levesben talált ujsághír a reggel elolvasottaknak épp az ellenkezőjét tartalmazta. Szívélyes fogadtatás helyett füttkoncertről, kitörő lelkesedés helyett záptojás- meg rothadt paradicsonzáporról olvashatott Árvándi Béla gyakornok, abban a hirben, amely valamely kitűnő államférfi fogadásáról tájékoztatta nagyérdemű olvasótáborát.

Árvándi lelkiismeretes ujságotlasóhoz illően elolvasta, alaposan megrágtalenyelte és az időközben elfogyasztott levessel együtt meg is emésztette, az amugy melegében olvasott ujsághirt. Munkahelyére visszatérve aztán épp egy gyakornok meggondolatlanágával náris ujságotlasni kezdte kollégái közt a friss fogyasztott hir tartalmát. Azok nem kevés kételkedést tanusitva hallgatták Árvándi izgatott beszámolóját, azt a nagyobb nyomaték kedvéért oora alá is dőltek az aznapi sajtó hirrovatát. Árvándi gyakornok, akinek eladdig többnyire még erőtlenke érvelését rendszerint elnyonta a többség erőteljes, ám demoritikus hóbörgése, most különösen erősködve, vörösödő nyakkal próbálta meg valódelmezni álláspontját. Mindez addig tartott, amig hogy-hogynem mindannyiuk közös főnöke, dr. Vaskalapi Lajos, a sumákológiai kutatásban jelentős eredményeket elérő sumákológus is tudomást nem szerzett a történetekről. Dr. Vaskalapi kitűnő érzéke, avagy kitűnő érzékelői / ezek érzékszerveinek meghosszabbítottak / révén, minden alkalommal időben tudott lecsapni a birodalma határait belül mutatkozó már-nár renitens helyzetbe átmenő rendbontásokra.

- Ejnye-bejnye Bélus, mit kell hallanunk felőled? Csak nem akarsz netán visszaélni a beléd vetett bizalmunkkal? - mondta párnázott karosszékében hátdőlve, külön lakosztalyában az előtte még mindig vörös nyakkal toporgó, ez esetben közel sem olyan nagyreményű Árvándi Béla gyakornoknak.

- De kérem szépen tanszvtőeltrs én saját szememmel... - habogta zavartan egy őzike riadtságával szemében az ifjú gyakornok.

- Csak nem kételkedsz a mi dolgozó népünkben, Árvándi elvtárs?!

- Isten őrizzen meg ettől, Vaskalapi elvtárs! - vágta ki egyszuszra Árvándi

- Na látod, mégiscsak okos fiu vagy te. Tudom, tudom, a te korodban még könnyen félrevezethető az ember, de idővel, remélem, szóval érted, mire gondolok?

- De tanszékvezető eltárs kérem...

- Tegezz csak nyugodtan Béluskám, elvégre mégsem vagy már gyerek. És foglalj helyet kérlek. Szólíts csak nyugodtan mégyszemközt Lajos bátyámnak - mosta egy sokcsaládós apát lepipáló atyai hangon dr. Vaskalapi sumákológus, másodállásban agglegény. - És ne essél mindjárt pánikba, fian! Hidd el neken, ha ezt a ballélpést csakis tapasztalatlanágodnak köszönheted. Ha kellően dörz-

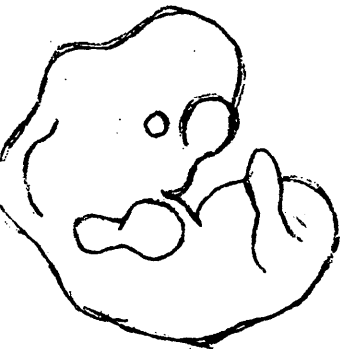
lennél, miként kedves kollégáid /enyhe iróniával/, behozta volna ide az asztalomra a kérdéses egy /azaz 1./ tányér levest, szép nyugodtan kanalazgattunk volna együtt, miközben elolvastuk volna azt a bizonyos izét, és az esetleges kedvezőtlen eredmények esetén felelősségre vonhattuk volna a főszakácsot a figyelmetlen cenzuráért. No föl a fejjel Béla, láthatod, hogy mi nem akarunk neked rosszat. Menj szépen és legközelebb ne legyél ilyen kis forrófejű. Én persze megteszem a szükséges intézkedéseket. Hogy ritkábban főzzenek a menzán levest betűs tésztából, na meg ehhez hasonlókat. A főszakácsot természetesen áthelyezzük a vízvezetékcsatlakozáshoz. Nyugodjál csak meg Béla öcsém, a közeljövőben nem történhetnek meg veled hasonló félreértések...

Árvándi Béla gyakornok, megkönnyebbült lélekkel, de mégis egy ici-pici keserű érzéssel torkában hagyta el jó főnöke lakosztályát. A keserű érzést az okozta, hogy tisztán enlékezett rá, ma nem betűs, hanem hosszuszálú tészta volt a levesbe főzve.

De keserűségét eloszlatta az az érzés, hogy tudta, mindez mostmár az ő titka marad mindörökké, ámen.

m

Adalékok az elefánt történetfilozófiai értelmezésének néhány kérdéséhez

Már a feltörekvő polgárság harcá folyamán is nagy hatása volt az elefántnak, bár akkor még vallási köntösben jelentkezett. Hegel már dialektikusan szemléli az elefántot, de idealizmusa miatt mint valamiféle szubsztanciát tételjezi, Marx a gyakorlat szerepének a fontosságát emeli ki megismerésében: materialista alapon helyezi a fej tetejéről a talpára állítva az elefántot. A polgári forradalmak győzelme után a szabadversenyos kapitalizmusban az elefánt elidegenedett formájában áll szemben a tömegekkel. Az osztályantagonizmus élességével, a monopolkapitalizmus korában egyre szembetűnőbbé válik az elefánt áru-fétis jellege és a tömegek manipulálásában játszott szerepe.

1917 után, majd a szocialista világrendszer kialakulásával hatalmas távlatok nyíltak az elefánt előtt. Feltáratlan még az elefánt szerepe a szocialista vállalkozás különböző formáiban; e kérdés taglalása nem képezheti jelen tanulmány tárgyát. A polgári elefántkutatás ért el eredményeket bizonyos részterületeken a számítógépes technika alkalmazásával, de túlzott empirizmusa lehetetlenné tette egy átfogó elefantológiai elmélet kidolgozását.

Egyes polgári és újbaloldali teoretikusok metafizikus módon megkísérik az elefántot, mint valamiféle "osztályokfelettit" beállítani. Világosan meg kell mondanunk, hogy e mögött egyes uralkodó köröknek az a törekvése rejlik, hogy az elefántot leválazzák a tömegek forradalmi mozgalmairól.

A marxista elefántkutatás nem adhatja fel pártosságát, amiből az következik, hogy ki kell mutatnia az elefántot determináló objektív törvényszerűségeket, és az elefánt megjelenésének konkrét történeti formáit a különböző fejlődési szakaszokban/ ugyanígy: ősközösségi, ázsiai, antik, feudális, stb. /. Az elefánt történetileg változó, sajátos tulajdonságokkal rendelkező objektív kategória, amelyet mint totalitást kell szemlélünk. A tudomány és az ideológia síkján ez a felfogás segíti elő, hogy az elefánt megtegye az ugrást a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába.